

УДК [378.147:78]:044.22

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.02

© **Беземчук Лариса Валентинівна**

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди  
Харків, Україна

email: [blv2007@ukr.net](mailto:blv2007@ukr.net)

<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Фомін Володимир Вікторович**

доктор педагогічних наук, завідувач кафедри теорії і методики мистецької освіти та вокально-хорової підготовки вчителя Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди  
Харків, Україна

email: [v.v.fomin@hnpu.edu.ua](mailto:v.v.fomin@hnpu.edu.ua)

<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

**ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УМОВАХ МАГІСТРАТУРИ**

*Метою статті є дослідження формування у майбутніх учителів музичного мистецтва інтеграційно-педагогічних умінь та визначення ефективних форм їх професійної підготовки. В контексті дослідження використовувались методи теоретичного аналізу наукової та педагогічної літератури, емпіричні, методи конструювання змісту музичної освіти. У ході дослідження теоретично обґрунтовано сутність інтеграційно-педагогічних умінь у контексті вирішення питань професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва за принципом міждисциплінарної інтеграції. Визначено, що проектування освітніх програм для студентів за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) орієнтує здобувачів як першого бакалаврського рівня, так і другого магістерського рівня на формування особливого інтеграційно-педагогічного уміння. Доведено, що такий тип уміння є пріоритетним для опанування міждисциплінарного експрес курсу, де інтеграційно-педагогічне ядро є складовим дидактично-творчого модулю інтегрованого змісту уроку з мистецтва. Запропоновано структурування змісту курсу на підставі інтеграційних зв'язків між дисциплінами циклу загальної підготовки і курсами професійної підготовки «Методика викладання дисциплін кваліфікації» та «Практикум за кваліфікацією». Міждисциплінарний експрес курс висвітлює коло питань, пов'язаних із спеціальністю «Вчитель музичного мистецтва», «Вчитель інтегрованого курсу мистецтво». Наведено варіант схеми його структурно-тематичного змісту з переліком розділів і тем дисциплін кваліфікації «Музична педагогіка». Виділено етапність формування інтеграційно-педагогічних умінь: пізнавально-розвивальний, репродуктивно-творчий, самостійно-творчий. Представлено структурно-тематичну схему інтеграційних зв'язків міжпредметного експрес курсу для магістрів «Інтеграція мистецтва в ЗОШ», яка орієнтована на здобувачів вищої освіти з різним рівнем музичної підготовки і напрямів кваліфікаційних уподобань. Результати дослідження показали ефективність практичної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з формування інтеграційно-педагогічних умінь через врахування трьох змістових ліній – «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»» та «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті».*

**Ключові слова:** вчитель музичного мистецтва, інтеграційно-педагогічні уміння, магістратура, інтеграційний міждисциплінарний експрес курс.

**Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями.**

Сучасні дослідження в галузі музично-педагогічної освіти вже мають достатньо праць в яких

окреслено методи і зміст підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі здобування першого бакалаврського рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Водночас, на нашу думку, в умовах магістратури обмаль часу не дозволяє здобувачам набути комплекс теоретико-методологічних знань для якісної реалізації у самостійній професійній діяльності. Для студентів даного напрямку здатність до адаптації та дій у новій ситуації, що характеризується невизначеністю умов і вимог, спроможність гнучко змінювати поведінкові стратегії для забезпечення ефективної діяльності стають головним орієнтиром навчання в магістратурі.

Оновлення змісту музичної освіти вимагає від майбутнього вчителя музичного мистецтва сформованого інтеграційно-педагогічного вміння, яке пов'язане з опануванням навчальних дисциплін циклу загальної та професійної підготовки на принципі міждисциплінарної інтеграції. Міждисциплінарний підхід в музично-педагогічній освіті продукує комплексність формування інтегровано-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва.

В умовах дистанційної, змішаної форм навчання слід приділити увагу розробки засад для формування інтеграційно-педагогічних умінь у вигляді міждисциплінарних експрес курсів, які б забезпечували злагодженість та синхронність педагогічних дій здобувачів магістрантів відповідно сучасних умов здобування різних освітніх рівнів.

#### **Аналіз основних досліджень і публікацій.**

Проблеми педагогічної інтеграції знаходимо в сучасних роботах О. Дейнеки (2020), Є. Іванченко (2012), А.Урсул (1981). Питання підготовки майбутніх учителів різних профілів в умовах магістратури розглядаються у працях Н. Божко (2018), Л. Гризун (2019), Р. Гуревича, О. Дубасенюк (2019), Н. Кононець (2016), О. Момот (2016), В. Олексенко (2015), В. Михайліченка (2015), А. Сбруєвої (2014), О. Сорочинської (2015), М. Супрун (2011), Т. Федірчик (2010). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва значно детально висвітлена в працях Т. Бодрова (2016), О. Гаврилюк (2016), З. Дубовий (2019), М. Мороз (2019), Н. Овчаренко (2016), Ся Гаоян (2019), В. Фомін (2020) Водночас питання формування інтеграційно-педагогічних умінь вчителя музичного мистецтва знайшли відображення в працях Ж. Карташової (2015), Л. Гаврілова (2015), К.Кабриль (2013), Н. Ничкало (2012), О. Олексюк (2010), Л. Пастушенко (2017), Н. Юдзінон (2011) та ін.

Слід зазначити, що інтеграційні процеси визначають перехід професійних вищих навчальних закладів від вузькоспеціалізованого навчання до інтеграції професій, які передбачають два рівні підготовки – бакалавр і магістр. Так, О. Олексюк вважає, що інтеграційний принцип в освіті – це не лише забезпечення міждисциплі-

них зв'язків з окремими дисциплінами. Інтеграція знань, на її думку, це дещо більше, «своєрідне переплавлення знань одного предмета в інший», що дає змогу використовувати їх у різних ситуаціях (Олексюк, 2006, с.64). Коло проблем педагогічної інтеграції й, зокрема формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя яскраво окреслює О. Дейнека (2020). Відповідно до цього пошук вирішення питання досліджуваної нами проблеми слід знаходити в контексті розвитку інтегральної педагогіки, яка пропонує багатий арсенал міждисциплінарних зв'язків для вирішення питання якісної підготовки майбутніх вчителів різних фахів (Дейнека, 2013).

Як зазначає Н. Божко (2018), у процесі міждисциплінарної інтеграції важливим є мотивованість і проблемність навчання, інтегрований підхід до добору змісту навчального матеріалу. На думку автора, предметні межі зникають, коли педагог заохочує опанувати знання і навички з кількох предметних областей, досліджуючи зв'язок між дисциплінами, критично оцінюючи, як ці частини взаємодіють (Божко, 2018). З іншого боку, класифікація міждисциплінарних зв'язків (таблиця №1) розуміється як відображення закономірностей розвитку понять, що розкривають зв'язки між предметами, сприяють створенню науково-практичних передумов для цих зв'язків (Максимова, 1984, с. 51).

На думку В. Максимчук, Т. Матвійчук та ін. (2020) педагогічні вміння можна розглядати з позиції функціональної системи психічних і практичних дій та операцій, спрямованих на управління розумовою діяльністю учнів у процесі їх навчання, розвитку та виховання. Для формування педагогічних умінь велике значення мають суб'єктивна готовність майбутніх педагогів та їх здатність реалізувати свої знання, а також різноманітні елементарні вміння й навички, необхідні для професійної діяльності.

Таким чином, автори визначають сутність «інтеграційно-педагогічних умінь», як складне багатомірне поняття, що характеризує здібність учителя виходити за рамки звичайних ситуацій, проявляти і досягти необхідних результатів через систему педагогічних дій, що ґрунтується на знаннях, ідеях і методах, а також перенесенням їх в площину практичної реальності на принципах міждисциплінарної інтеграції в навчанні. Для цього за концепцією Д. Богоявленського, Є. Кабанової-Меллер, Н. Менчинської передбачено дотримуватися трьох взаємопов'язаних умов: знання правил, за яким потрібно діяти; практичного застосування цих дій та самоконтролю (Богоявленська, Кабанова-Меллер, Менчинська, 1945).

Таблиця 1.

Класифікація міжпредметних зв'язків

Форми міжпредметних зв'язків	Типи міжпредметних зв'язків	Види міжпредметних зв'язків
За змістом	змістовні	За фактами, поняттям законів, теорій, методам наук
	операційні	По формуванню навичок, умінь і розумових операцій
	методичні	З використанням педагогічних методів і прийомів
	організаційні	За формою та способом організації навчально-виховного процесу
За напрямком	односторонні	Прямі і зворотні
	двосторонні	Прямі, зворотні або відбудовані
	багатосторонні	
За способом взаємодії	хронологічні	спадкоємні
		синхронні
		перспективні
	хронометричні	локальні
		середньо діючі
		довготривалі

**Формулювання цілей та завдань статті.** Метою статті є висвітлення умов формування інтеграційно-педагогічних умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва і розробки структурно-тематичної основи міждисциплінарного експрес курсу для здобувачів другого (магістерського) освітнього рівня на базі профільної навчальної дисципліни.

**Виклад основного матеріалу.** Процес вироблення педагогічних умінь характеризується поетапністю. Опанування педагогічними знаннями та вміннями відбувається поетапно через вирішення педагогічних завдань.

Як відзначає А.Урсул (1981), процеси інтеграції взагалі збільшують ефективність будь-якої діяльності, інтенсифікують її. Так, автор використовує термін інтеграція для характеристики взаємозв'язку відокремлених знань в сконденсоване, ущільнене, таке що легко засвоюється (Урсул, 1981, с. 17). Водночас професійно-педагогічні вміння, на думку Л.Спиріна (1976) – це володіння способами і прийомами навчання та виховання, засноване на свідомому використанні психолого-педагогічних і методичних знань (Спирин, 1976). З точки зору С. Артюх та О. Коваленко, вміння є результатом оволодіння новою дією чи новим способом дії (Артюх, Коваленко, 1997).

Формування професійних умінь і навичок

можливе за умов поетапного процесу навчання. На цьому наголошує І. Новіцька (2015). Так, на початковому етапі відбувається усвідомлення мети і пошук способів її здійснення з урахуванням раніше набутих знань, умінь й навичок. Характерною особливістю цього етапу є формування системи основних знань, умінь і навичок на теоретичному рівні. Далі відбувається формування вмінь і навичок, які ще не є досконалими, високорозвиненими і потребують відпрацювання до застосування їх в практичній діяльності. На цьому етапі студент психологічно готовий до сприйняття нових знань та оволодіння способами діяльності. Його діяльність стає свідомою, активною та цілеспрямованою. На завершальному етапі відбувається формування професійних умінь і навичок, які є досконалими, відпрацьованими та можуть бути застосовані в нестандартних, раніше невідомих ситуаціях (Новіцька, 2015).

На основі аналізу освітньо-професійної програми підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з'ясовано, що формування знань, умінь за кваліфікаційними загально-професійними вимогами відбувається згідно поліцентричного підходу до професійно-теоретичної та практичної підготовки. З цього приводу М. Чапаєв (2018) пропонує виокремити центр-стрижень, що об'єднує в цілісність різні компоненти системи,

може їх рухати відповідно обраним цілям, стимулювати діяльнісні прояви, залишити відносну свободу компонентів системи, забезпечити саморегуляцію системи (Чапаєв, 2018). З іншого, використовувати міждисциплінарні експрес-курси для магістрантів різних фахів з метою створення методологічних баз міждисциплінарного рівня засвоєння змісту освіти пропонує О. Момот (2016, с.101).

Таким своєрідним центро-стриженем (концептуальним ядром) в циклах загальної та професійної підготовки майбутніх учителів за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво) може стати дисципліна «Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво». Розробка міждисциплінарного експрес-курсу «Інтеграція мистецтва в ЗОШ» на базі навчальної програми вищезазначеної дисципліни відіграє роль міні орієнтиру для здобувачів, які приходять до магістратури вказаної спеціалізації, але мають різний рівень музичної підготовки і напрямів кваліфікаційних уподобань.

Такий експрес курс може розкрити сутність обраної здобувачами спеціальності в мобільному вигляді. Його обсяг може мати до 3 кредитів і проводитись за допомогою технології педагогічного коучингу. Як зазначає В. Сидоренко (2014),

характеристики даної технології передбачають «системність, вертикальну і горизонтальну цілісність неперервного освітнього процесу, інтеграцію...» (Сидоренко, 2014). У контексті проблем нашого дослідження для цього більш оптимальними можуть бути індивідуальні заняття чи заняття в малих групах, оскільки така робота сприятиме підвищенню якості підготовки здобувачів за обраними моделями – коуч-заняття, коуч-сесії тощо.

Структурування курсу розкриває інтеграційні зв'язки між дисциплінами циклу загальної підготовки і курсами професійної підготовки «Методика викладання дисциплін кваліфікації» та «Практикум за кваліфікацією». Водночас зарубіжні дослідники (Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaaur, 2021) акцентують увагу на тому, що певний досвід в області інтеграції мистецтв значно поліпшує процес проходження педагогічної практики. Міждисциплінарний експрес курс висвітлює коло питань, пов'язаних із спеціальністю «Вчитель музичного мистецтва», «Вчитель інтегрованого курсу мистецтво». Наводимо схематичний варіант такого експрес-курсу з визначенням структурно-тематичного змісту та переліком розділів і тем дисциплін кваліфікації (див. таблиця №2).

Таблиця 2.

## Структурно-тематична змістовна схема інтеграційних зв'язків

<i>Методика викладання інтегрованого курсу «Мистецтво»</i>	<i>Методика викладання дисциплін кваліфікації (музична педагогіка)</i>	<i>Практикум за кваліфікацією</i>	<i>Форми, типи та види міжпредметних</i>
I. Сутність інтеграції в мистецькій освіті.	Методи викладання музичного мистецтва у ВНЗ.	Особливості практикумів в системі змістовно навчальних занять методико-практичного циклу	1. За змістом: використання педагогічних методів і прийомів. 2. За напрямком: двосторонні, прямі, зворотні або відбудовані
II. Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»	Характеристика методів викладання інтегрованого курсу «мистецтво».	Сучасні напрями розвитку художньої дидактики. Конструювання елементів дидактичного творчого модуля в шкільній та вузівській практиці.	1. За змістом: змістовні, за фактами, поняттям законів, теорій, методам наук; операційні: по формуванню навичок, умінь і розумових операцій 2. За напрямком: багатосторонні
III. Художньо-педагогічні технології в музичній освіті.	Методи навчання мистецтву в умовах НУШ; методичний супровід підготовки та проведення позааудиторної роботи з в системі музично-педагогічної освіти.	Моделювання змістовних одиниць навчальних предметів вузівської професійно-орієнтованої підготовки за кваліфікацією «викладач музичного мистецтва, вчитель інтегрованого курсу «мистецтво».	1. За змістом: організаційні. 2. За напрямком: двосторонні, прямі, зворотні або відбудовані. 3. За способом взаємодії (хронологічні, синхронні, довготривалі)

Так, нами було виокремлено три змістові домінантні лінії, які визначали напрямки формування інтеграційно-педагогічних умінь в процесі вивчення міждисциплінарного експрес-курсу.

1. Змістова лінія «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», спрямовується на пізнання та розкриття різних граней музичного мистецтва, його інтегрального змісту. Її впровадження забезпечує засвоєння студентами інтегрованих знань, накопичення музичних вражень, уявлень, що, у свою чергу, сприяє цілісності та системності, ціннісному ставленню до творів мистецтва.

2. Змістова лінія «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу Мистецтво» орієнтована на розуміння власної методичної діяльності, стимулювання до творчої роботи, формування самостійності у використанні набутих знань і умінь.

3. Змістова лінія «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті» здатна розширити уяву щодо подальшого розвитку інтеграційно-педагогічних умінь у галузі сучасних інтерактивних методик викладання.

Відповідно до виокремлених змістових ліній було визначено три етапи формування інтеграційно-педагогічних умінь: пізнавально-розвивальний, конструктивний, самостійно-творчий.

**Пізнавально-розвивальний етап** охоплював опанування I рівня експрес курсу. Студенти засвоювали теоретичні основи мистецтва, накопичували художні враження й уявлення. Основним завданням цього етапу була загальна спрямованість підготовки на отримання фахових знань їх подальше практичне використання у професійній діяльності вчителя музичного мистецтва.

Домінантною основою цього етапу стала змістова лінія «Сутність інтеграції в мистецькій освіті», яка розкривала теорію й методи опанування мистецтва, ознайомила із практичними здобутками музикантів. У процесі акумуляції знань і вражень студенти набували художньо-естетичного досвіду, розвивали музичні здібності, професійні вміння.

Основні методи роботи на даному етапі – це метод емоційного стимулювання, тестові (адаптивні, бліц-опитування), контрольні, комбінування, варіювання.

Організаційні форми навчального процесу – лекція-огляд, практична, самостійна, індивідуальна робота студентів, коуч-заняття.

**Конструктивний етап.** Особлива увага приділялася змістовій лінії «Концептуальні основи методики інтегрованого курсу «Мистецтво»». На цьому етапі було акцентовано на формуванні методичних умінь студентів, їх спрямуванні на створення образів та конструкцій уроків мис-

тецтва, розвитку здатності до створення авторських уроків, де домінантним був операційний компонент. Це заохочувало студентів до професійної діяльності, оскільки майбутній учитель повинен орієнтуватися в сучасному світі сучасних шкільних програм, які суттєво змінилися протягом останніх років (музика, музичне мистецтво, мистецтво). Основні методи роботи – метод творчо-ігрової взаємодії, творчого проектування, створення мистецьких проектів.

Організаційні форми навчального процесу – лекція-дискусія, творчо-практичні заняття, майстер класи, самостійна робота, коуч-сесії.

**Самостійно-творчий етап** характеризувався опануванням змістової домінантної лінії «Художньо-педагогічні технології в музичній освіті», оскільки в навчальний процес впроваджувалася фахова практика педагогічної взаємодії.

Основні методи роботи – метод активізації професійної діяльності, самоаналізу, самоконтролю, моделювання, конструювання змісту музичної освіти, самооцінки, накопичення інтеграційно-педагогічних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва.

Організаційні форми навчального процесу – проблемні-лекції, самостійна робота над професійно-орієнтованими ситуаціями, науково-дослідна практика. Серед критеріїв формування інтеграційно-педагогічних умінь виділяються: ступінь теоретичної обізнаності, ступінь сформованості мотивації в музично-педагогічній діяльності, ступінь практичної реалізації інтеграційно-педагогічних умінь, ступінь оволодіння інтеграційно-педагогічними вміннями в професійній роботі вчителя музичного мистецтва та вчителя інтегрованого курсу «мистецтво». Результат: сформовані інтеграційно-педагогічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва.

**Висновки.** Інтеграційно-педагогічні уміння майбутнього вчителя музичного мистецтва формуються на основі фахових знань, навичок (або системи навичок) завдяки варіюванню умов навчання здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, які ґрунтуються на дидактичних засадах структурування шкільних предметів «музичне мистецтво» та «мистецтво», що функціонують у практичній діяльності сучасної загальноосвітньої школи. Виявлено, що найбільш ефективною формою для роботи студентів в умовах магістратури є впровадження міжпредметних експрес-курсів, коуч-занять та коуч-сесій. **Перспективами подальшого дослідження** є питання вивчення принципів міждисциплінарної інтеграції в контексті педагогічного коучингу для підготовки здобувачів вищої освіти мистецьких фахів.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Bezemchuk, L.V. (2019). Teaching of artistic disciplines in a higher education institution: the principle of interdisciplinary coordination. *Bulletin of the T.H.Shevchenko national university «Chernihiv Colehium»*, 1(157), 16–22. <http://doi.org/10.5281/zenodo.2620644>

Bradshaw, R. (2016). Art integration fosters empathy in the middle school classroom. *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 89(4–5), 109–117. <https://doi.org/10.1080/00098655.2016.1170441>

Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaur (2021). Arts at the core: Considerations of cultural competence for secondary pre-service teachers in the age of Common Core and the Every Student Succeeds Act. *Pedagogies: An International Journal*, 16(1), 19–43. <https://doi.org/10.1080/1554480X.2020.1738936>

Maksymchuk, B., Matviichuk, T., & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 24–43. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307>

Беземчук, Л., & Фомін, В. (2020). Формування методичної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі педагогічної практики. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07>

Борисенко, Н., Гриценко, І., Денисенко, В., Сидоренко, Н. (2020). Формування навичок самоосвітньої діяльності студентів педагогічних факультетів в умовах дистанційної освіти. *Social Work and Education*, Vol. 7, No 3, 325–337. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.3.7>

Гризун, Л.Е. (2009). Дидактичні основи проектування модульної структури навчальної дисципліни (Автореф. дис. д-ра пед. наук), Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, Харків, 39. [http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun\\_doktorska.pdf](http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun_doktorska.pdf)

Дейнека, О.М. (2013). Аспекти інтеграції педагогічної освіти. *Педагогічна освіта у вищих навчальних закладах І-ІІ рівнів акредитації: реалії сьогодення та перспективи розвитку : матеріали Міжвузівської науково-практичної конференції* (19 грудня 2013р., м. Прилуки), 14–16. [https://npu.edu.ua/images/file/vidil\\_aspirant/avtoref/D\\_26.053.19/Daineka.pdf](https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Daineka.pdf)

Марусинець, М. (2018). Формування інтегральної психолого-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти. *Освітній Простір України*, 14(14), 81–88 <https://doi.org/10.15330/esu.14.81-88>

Пастушенко, Л.А. (2017). Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах. *Дисертація канд. пед. наук, Рівненський державний гуманітарний університет*. Рівне. [http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004\\_2.pdf](http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004_2.pdf)

Сидоренко, В.В. (2014). Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково-методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк, 3 (14), 13–19. <https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf>

Урсул, А.Д. (1981). Философия и интегративно-общенаучные процессы. Москва: Наука. <http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=12144>

Чапаев, Н.К. (2019). Педагогическая интеграция: методология, теория, технология: монография. Екатеринбург: Рос. гос. проф.-пед. ун-т, 372. <http://elar.rsvpu.ru/handle/123456789/28745>

REFERENCE

Bezemchuk, L.V. (2019). Teaching of artistic disciplines in a higher education institution: the principle of interdisciplinary coordination. *Bulletin of the T.H.Shevchenko national university «Chernihiv Colehium»*, 1(157), 16–22. <https://doi.org/10.5281/zenodo.2620644> [in Ukrainian]

Bradshaw, R. (2016). Art integration fosters empathy in the middle school classroom. *Clearing House: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*, 89(4–5), 109–117. <https://doi.org/10.1080/00098655.2016.1170441> [in English]

Ebony Terrell Shockley & Linda Krakaur (2021). Arts at the core: Considerations of cultural competence for secondary pre-service teachers in the age of Common Core and the Every Student Succeeds Act. *Pedagogies: An International Journal*, 16(1), 19–43. <https://doi.org/10.1080/1554480X.2020.1738936> [in English]

Maksymchuk, B., Matviichuk, & Maksymchuk, I. (2020). Developing Healthcare Competency in Future Teachers. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*, 12(3), 24–43. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.3/307> [in English]

Bezemchuk L., & Fomin V. (2020). The Formation of Future Music Art Teacher`s Methodological Competence in the Process of Pedagogical Practice. *Professional Art Education*, 1(1), 43–49. <https://doi.org/10.34142/27091805.2020.1.01.07> [in Ukrainian]

Borysenko, N., Hrytsenko, I., Denysenko, V., Sydorenko, N. (2020). Formuvannya navychok samoosvitn'oyi diyal'nosti studentiv pedahohichnykh fakul'tetiv v uslovyyakh distantsiynoyi osvity [Formation of skills of self-educational activity of students of pedagogical faculties in the conditions of distance education]. *Social Work and Education*, Vol. 7, No 3, 325–337. <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.3.7> [in Ukrainian]

Hryzun, L.Ye. (2009). Dydaktychni osnovy proektuvannya modul'noyi Struktury navchal'noyi dystsypliny [Didactic bases of designing the modular structure of the discipline]. *Avtoref. Dys. D-ra ped. Nauk, Kharkivs'kyy natsional'nyy pedahohichnyy universytet imeni H.S. Skovorody*, Kharkiv, 39. [http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun\\_doktorska.pdf](http://kafinfo.org.ua/files/Avtoreferaty/Gryzun_doktorska.pdf) [in Ukrainian]

Deyneka, O.M. (2013). Aspekty intehratsiyi pedahohichnoyi osvity [Aspects of integration of pedagogical education]. *Pedahohichna osvita u Vyshchyykh Navchal'nykh zakladakh I-II rivniv akredytatsiyi: realiyi s'ohodennya ta perspektyvy rozvytku: materialy Mizhvuzivs'koyi naukovy-praktychnoyi konferentsiyi (19 hrudnya 2013r., M. Pryluky)*, 14–16. [https://npu.edu.ua/images/file/vidil\\_aspirant/avtoref/D\\_26.053.19/Daineka.pdf](https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.19/Daineka.pdf) [in Ukrainian]

Marusinet's, M. (2018). Formuvannya intehr'al'noyi psykholoho-pedahohichnoyi kompetentnosti vykladacha zakladu vyshchoyi osvity [Formation of integrated psychological and pedagogical competence]. *Osvitniy Prostir Ukrayiny*, 14 (14), 81–88. <https://doi.org/10.15330/esu.14.81-88> [in Ukrainian]

Pastushenko, L.A. (2017). Pedahohichna tekhnolohiya rozvytku profesiynoyi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv Muzychne mystetstvo u Vyshchyykh mystets'kykh navchal'nyy zaklad [Pedagogical technology of development of professional competence of future teachers of musical art in higher art educational institutions. *Dissertation of Candidate of Pedagogical Sciences, Rivnens'kyy derzhavnyy humanitarnyy universytet*. Rivne. [http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004\\_2.pdf](http://www.rshu.edu.ua/images/afto/004_2.pdf) [in Ukrainian]

Sydorenko, V.V. (2014). Pedahohichnyy kouchynh yak innovatsiyina tekhnolohiya naukovy-metodychnoho suprovodu profesiyno-osobistisnoho rozvytku vchytelya v systeme pislyadyplomnoyi osvity [Pedagogical coaching as an innovative technology of scientific and methodological support of professional and personal development of a teacher in the system of postgraduate education]. *Naukova skarbnytsya osvity Donechchyny*. Donets'k, 3 (14), 13–19. <https://core.ac.uk/download/pdf/32310359.pdf> [in Ukrainian]

Ursul, A. D. (1981). Filosofiya i integrativno-obshchenauchnyye protsessy [Philosophy and integrative-general scientific processes]. Moskva: Nauka. <http://urss.ru/cgi-bin/db.pl?lang=Ru&blang=ru&page=Book&id=12144> [in Russian]

Chapayev, N.K. (2019). Pedagogicheskaya integratsiya: metodologiya, teoriya, tekhnologiya: *monografiya* [Pedagogical integration: methodology, theory, technology: *monograph*]. Yekaterinburg: Ros. gos. prof.-ped. un-t, 372. <http://elar.rsvpu.ru/handle/123456789/28745> [in Russia]

Дата надходження рукопису 29.03.2021

DOI 10.34142/27091805.2021.2.01.02

© **Larisa Bezemchuk**

Candidate of Pedagogical Sciences, Docent, Professor of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, *Kharkiv, Ukraine*

email: [blv2007@ukr.net](mailto:blv2007@ukr.net)

<https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

© **Volodymyr Fomin**

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Methodology of Artistic Education and Vokal-choral Training of the Teacher of H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, *Kharkiv, Ukraine*

email: [v.v.fomin@hnpu.edu.ua](mailto:v.v.fomin@hnpu.edu.ua)

<https://orcid.org/0000-0002-8652-2023>

**FORMATION OF INTEGRATION PEDAGOGICAL SKILLS OF FUTURE MUSIC TEACHERS IN THE CONDITIONS OF MASTER'S DEGREE**

*The purpose of the article is* to study the formation of integration and pedagogical skills of future music teachers and to determine effective forms of professional training of students during master 's studies.

**Methods & methodology.** Conventional pedagogical research methods were applied: theoretical analysis of scientific and pedagogical literature, comparative analysis, empirical and modeling methods. In the course of the study, the essence of integration and pedagogical skills was theoretically substantiated in the context of solving the issues of professional training of the future teacher of musical art on the principle of interdisciplinary integration.

**Scientific novelty.** The stage of formation of integration-pedagogical skills is highlighted: late-developmental, reproductive-creative, independent-creative and structural-thematic content scheme of integration connections of inter-disciplinary express course for masters «Integration of art into school», which plays the role of a mini-orenter for applicants who come to the magistracy of the specified specialization but have different levels of musical training and directions of qualification preferences. A schematic version of the content of the topics of qualification disciplines «Music Pedagogy» is presented.

**Results.** It is determined that the design of educational programs for students in the specialty 014 Secondary education (Musical art) orients applicants of both the first bachelor's level and the second master's level to the formation of a special integration and pedagogical skills. It has been proved that this type of skills is a priority for mastering the interdisciplinary express course, the integration and pedagogical core for which there is a didactic creative module of art lessons of integrated content. It is proposed to carry out the course structuring on the basis of integration links between the disciplines of the general training cycle and the training courses «Methodology of teaching qualification disciplines» and «Workshop on qualifications». The interdisciplinary express course highlights the range of issues related to the specialty «Teacher of musical art», «Teacher of integrated art course».

**Conclusions.** Summing up the results of the study, it can be noted that practical training on the formation of integration and pedagogical skills of the future teacher of musical art should be carried out in the plane of three content lines «The essence of integration in art education», «Conceptual bases of the method of the integrated course «Art», and «Artistic and pedagogical technologies in music education».

**Key words:** music art teacher, integration and pedagogical skills, magistracy, integration interdisciplinary express course.